ՔՍԱՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ։ Տ· Հ· 26 ՆԱՒԱՍԱՐԴ, 4383 ։ TWENTY-THIRD YEAR.

THE ARARAD,
An Armenian Journal
of
Politics, Science and Literature.
Published
Every Other Thursday,
by
P. M. AYVAD,
Editor and Proprietor,
72 University Place, New York.

ԱՐԱՐԱՏ

ԵՐԿ-ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ եւ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

TO ADVERTISERS.

This paper has an extensive circulation among the Armenians throughout the United States and the principal cities of the world. It is an excellent medium for domestic and international advertisements, securing the very best results.

Rates of advertising will be found on the fourth page.

— ՄԵՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ ԱԶԳԻՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆ Է, ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ·— ԱՐԱՐԱՏ, Սեպտեմբեր 30, 1876·

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ / ESTABLISHED AT CONSTANTINOPLE 1869. ՆԻՒ ԵՈՐՔ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 17, / NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 17, 1891. ՆՈՐ ՀԱՏՈՐ Ա· ԹԻՒ / NEW VOLUME I NO. 13

SUBSCRIPTION PRICE
$2. PER ANNUM.

BRIGANDAGE IN TURKEY.

During the last few weeks dispatches from Constantinople have been attracting considerable attention. Several Europeans were captured by bands of robbers within a short distance from the Turkish capital, and their lives threatened unless a ransom was paid for their delivery.

These occurrences caused much anxiety to the various governments of which these victims were subjects. On being urged by the representatives of France, Italy and Germany, the Porte had to hasten to the rescue of the captives and secure their release, by paying the sums demanded.

Considering the extreme degree of humiliation to which His Magnanimity, the Sultan, and his government are subjected by these occurrences, it becomes a question if any kind of government exists in any part of Turkey. We have been discussing security of life, honor and property in the Asiatic provinces of the Sultan, but good heavens! would any one think of hearing of such a thing as repeated brigandage in the handful of European territory which the Sultan now possesses, and that on the highest thoroughfare that connects this fallen empire with civilization?

What shall we behold next! After all, we may safely consider the Turk as nobody: and a sovereign who cannot govern within a radius of two hundred miles with all his ruling power under his immediate command, is equal to nothing.

And then, what is the use of wasting time? Give the next man a chance. Things cannot be worse off. Some kind of a rule is better than no rule.

A radical change in the Levant already seems not far off.

THE ARMENIAN CHURCH.

In an able article under this title in the London *Rock*, we find the following lines:—

"Two Armenian journals are now published, with the view of increasing sympathy with the national struggle, the one in London, the other in New York. . .

"The journal which has reached us from New York, entitled the Ararad, is partly in the Armenian tongue, but contains also 'articles for the benefit of our English-speaking citizens who are interested in the Armenian question, and in our Church history.' Here we light upon a notice of the late Patriarch Nerses." . .

After producing the late patriarch's "Profession of Faith," as appeared in our issue of July 2nd, this organ of the Church of England adds:—

"In such utterances as these we discern a different spirit from that to which we are too much accustomed in the language of too many other foreign hierarchs; and they seem to leave an open door for introducing more spiritual and personal religion."

N THE PEACE CAMP.

The following letter was addressed by our editor to the president of the Universal Peace Union, on the occasion of its Twenty-fifth Anniversary held on August 25th, 26th and 27th, at Old Mystic, Conn., and was read at the meeting:—

Mr. Alfred H. Love,
President Universal Peace Union,
Old Mystic, Conn.

My Dear Friend:—

I have received a kind invitation through our Friend, Mr. Hall, to be present at the twenty-fifth Anniversary of the Universal Peace Union, at Old Mystic, and address a few words to the meeting on the Armenian Question.

I much regret that business of importance deprives me of the pleasure of being present on this occasion among the Friends of Peace, but I will, however, say these few words in behalf of our oppressed brethren of Armenia.

The aim of your Universal Society has the heartiest approval of every Armenian who understands the object of your estimable Union; I could even say, of all the five million peace loving Armenians who are scattered all over the world, and whose majority to-day, as in the past, suffer the most cruel outrages under Turkish tyranny, still unnoticed by their brethren in Western countries.

The fact that they have endured even the most inhuman atrocities without giving any cause for bloodshed on their part, is a sufficient proof of their peaceful inclinations and of their firm belief in the sublime motto, "Glory be to God on high, and on earth peace, and good will towards men."

A motto which certainly should prevail in the hearts of civilized mankind, so that every nation as well as every individual could become master of its rights in a peaceful way, and not by means of gunpowder and cold steel, which should only be kept in this era of civilization and progress, as relics of barbarism.

Therefore, my dear sir, allow me to express my sincerest wishes for the progress and realization of the aims of Universal Peace Union, for the good of the human race.

May the day be not far distant when nations, enlightened with the true principles of humanity, will abide by the laws of Love and Peace, and Universal Courts of Arbitration, will be firmly founded on the very scenes of human butchery.

I am, dear Friend,
Your obedient servant,
P. M. Ayvad,
Editor of the "Ararad."

THE TURK MUST GO.

To the Editor of the "Ararad:"

The treatment which the Armenians of Turkey are now subjected to is such as to excite the indignation of the entire civilized world. The facts recorded by trustworthy witnesses at the present day, recall the most terrible episodes in ancient history.

While we are filled with horror at the atrocities committed, let us hope to derive some advantage for the unfortunate victims of oppression, and facilitate the independence of Armenia, which is their only means of salvation.

At Constantinople there is no desire to pacify the country, or to listen to the just demands of the Armenians. The European consuls are aware of all this, and report the facts to their respective governments.

Let some of our enterprising newspapers send their energetic correspondents to Armenia. Let us have all the facts. This state of things cannot continue much longer, and its existence is a slur on the face of nineteenth century civilization.

In a country like Armenia, where neither press nor public opinion can exist, where there are no means of making the courts and the high authorities acquainted with the actual state of the country, the innumerable abuses of officials, and the intense persecutions suffered by the people, what chance is there for a change for the better?

It is well to acquaint the people of this country with the truth in regard to the cruelties which are perpetrated daily in Armenia. I have no doubt that the pressure of public opinion in this country will help a good deal to put an end to the internal jealousies of European powers, and drive the Turks back to Arabia, where it is warm enough to make them feel more at home, and prepare them for their final destination.

As long as the Turks hold the pass from Europe to Asia Minor, so long will the march of civilization be prohibited into that country, and peace and prosperity cannot cross to the Asiatic shore of the Bosphorus. It is the men that create the conditions; as long as the Turks govern Asia Minor, there will only exist such conditions and such law and order as *they* can create. Just as it is hard for the Turks to worship Christ instead of Mohamed, it is hard for European civilization, with its law and order, to take root in Turkish life. The unspeakable Turk must go.

Corporal L. B. Haskins,
U. S. A.

ARTICLE 61 OF THE BERLIN TREATY.

"The Sublime Porte undertakes to carry out, without further delay, the improvements and reforms demanded by local requirements in the provinces inhabited by the Armenians, and to guarantee their security against the Circassians and Kurds It will periodically make known the steps taken to this effect to the Powers, who will superintend their application."

SYMPATHY for the ARMENIAN CAUSE.

Philadelphia, Pa., August 20th, 1891.

To the Editor of the "Ararad:"—

"The Vital Friends" of "The School of Vital Science" assembled, consisting of men of various nationalities, greet you with cordial sympathy in your indefatigable work, "The Armenian Cause." We will be pleased to do anything in our power at any time to further your influence in liberating, comforting, and reviving our oppressed and distracted Brethren, The Armenians.

Victor B. Hall, *President.*
O. Ozanian, *Vice-President.*
Simon Acron, *Inspector.*
F. Fox, *Treasurer.*
Alph Fox, *Secretary.*
John A. Kurtz, *Moderator.*
Menno S. Krantz,
Ernst Von Vegesack, and others.

OUR EDITOR IN PHILADELHIA.

(From the Peacemaker).

"P. M. Ayvad, Editor of the "Ararad," an Armenian paper, published in New York, was present at the monthly meeting of the Universal Peace Union, and thoroughly explained the Armenian troubles and the difficulties that appear to be in the way of their adjustment. This educated gentleman gave evidences of the very long forbearance and quiet inoffensiveness of the Armenians as a nation, and their industry as a people wherever they are. Mr. Ayvad was introduced by our active members, J. Ozanian, as applicant for membership, and he was accepted. May he live long to advocate peace in the Armenian language."

From the World's Fair City.

We read in the *Chicago Globe*:— ". . . The chief object of the "Ararad" is to plead the interests of the Armenians "without fear and favor," for which reason this cherished Armenian journal was suppressed by the Turkish government in 1876 at Constantinople (having been established in 1869 in that capital), and the patriotic editor, Mr. M. Ayvadian, beaten to death in the palace by order of the Vizier Rushdi pasha. After fifteen years the "Ararad" has been revived under the able direction of Mr. P. M. Ayvad, the son of the unhappy journalist"

Armenia at Eastbourne.

Prof. Minasse Tcheraz, Editor of the London *Armenia*, delivered on the 11th ult., his third lecture on Armenia and the Armenians, at Eastbourne, Eng.

The learned gentleman, by his recent lectures, has brought to the notice of the British public, many facts concerning the country, race, history, religion, language and literature of the Armenians.

Eastern Miscellanies.

According to information communicated to the English papers, Miss Greenfield, terrified by the threats of death of the Kurds who detained her in the Turkish consulate at Sowkboulagh, has been compelled to embrace Islamism and to marry the Knrd Aziz, who ravished her. She is the daughter of an Armenian lady who married a Jew from Transylvania, and was a convert to Armenian Christianity. We must not forget to mention, in this connection, that the Knrds had threatened to murder all the Armenians of Sowkboulagh if Miss Greenfield was taken from them. It is known that a few years ago they massacred the Christians of this town and of Miandoub. Mgr. Khoren de Lusignan, president of the Religious Council, and one of the most distinguished members of our clergy, celebrated at that time, in the church of Beshiktash (Constantinople), a solemn mass for the repose of the souls of these martyrs, and preached one of his most eloquent sermons to stigmatise the barbarity of the Persian Kurds.

———o———

Latest advices from Athens inform us that the Armenian colony in that city has celebrated, with the co-operation of the syllogue of the Oriental Confederation, the anniversary of the Koum-Kapou incident. They assembled in the garden of Apollo, which was decorated for that occasion. Patriotic speech were delivered, and sincere wishes were expressed by the Greeks—among whom were to be noticed many belonging to the irredenta—for the deliverance and national establishment of the Armenians. Those who took part in the demonstration were very numerous, and afterwards marched in procession through several streets of Athens. It has been stated that the government, at the request of the Ottoman legation, forbade the Armenian demonstration being held in public. The Armenians, however, and with them the members of the syllogue of the Oriental Confederation, were not impeded in any way, and the police only interfered to ensure order, which it is always prudent to maintain on similar occasions.

———o———

A telegram from Erzeroum to the Tiflis *Mshak*, states that a band of robbers attacked a caravan of Armenian merchants near Bayazid. Three Armenians were killed and six wounded; the aggressors had nine wounded.

Death of a Philarmenian.

The Armenian community at Malden, Mass. lost on the 20th of August, one of their best friends, in the death of Mr. Arthur Corey, who had shown much interest and attention toward the small group of the sons of Ararat who reside in that city.

A delegation of fifteen Armenians were present at the funeral and rendered their last homage to their departed friend.

Mr. Corey was twenty-three yearsof age, and a graduate of the Universities of Harvard and Heidelberg. He had returned from Germany last year, and was about to be accepted in the faculty of Harvard.

He knew much of the past and present history of the Armenians and had a marked sympathy for them.

The Ararad desires to condole with the family of the departed, for their irreparable loss.

ԱՐԱՐԱՏ

կը հրատարակուի երկու շաբաթը անգամ մը, Հինգշաբթի օրեր։

Խմբագիր եւ Տէր.
ՓԱՌՆԱԿ ՄԱՏԹԷՈՍ ԱՅՎԱՏԵԱՆ։

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Բօսթի տուրքէ ազատ.)

Միացեալ Նահանգաց համար,

Մէկ տարեկան	2 տոլար,	
Կէս »	1 »	

Օտար երկիրներու համար,

Մէկ տարեկան	12 շիլին,	
Կէս «	6 »	

Բաժանորդագինք կանխիկ վճարելի են. և կրնան յղուիլ փոխանակագրով, Բօսթի կամ էքսբրէսի դրամի հրամանով և կամ վաւերացեալ նամակով։

Թղթակիցներէ կը խնդրուի իւրեանց ստանձնած հրատ. գրական անուան հետ բուն անուննին ալ խմբագրութեանս գիտցնել, ոչ թէ հրատարակութեան, այլ վստահութեան համար։

Չի հրատարակուած գրութիւնք ետ չեն դարձուիր ու և է պարագայի ներքև։

Ուղղել ամեն գրութիւնք առ.

The ARARAD,
72 University Place,
NEW YORK.

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, ՍԵՊՏ. 17, 1891։

«Եթէ ժողովուրդը հօտ մ'է, լրագիրներն ալ այն հօտին պահապան շուներն են» կըսեն. վերցո՛ւր պահապան շուներն, այդ հօտը գայլերուն յափշտակութեան մատնեցիր։ — Արարատ, Հոկտեմբեր 26, 1876։

—•—

«Բարձրագոյն Դուռը կը խոստանայ առանց այլ եւս յապաղելու գործադրել այն բարւոքումներն ու բարենորոգումները, զորս տեղական պէտքերը կը պահանջեն Հայոց բընակած գաւառներուն մէջ, և անոնց ապահովութիւնն երաշխաւորել Չէրքէզաց և Քրդաց դէմ։ Այս նպատակաւ ձեռք առած միջոցները պարբերաբար պիտի ծանուցանէ տէրութեանց, որք անոնց գործադրութեանն պիտի հսկեն։» — Յօդուած 61, Պէրլինի դաշնադրութեան։

—o—

Բոլորովին անյոյս բան է ակընկալել որ Դուռը երբէք քաղաքակրթեալ կառավարութեան մը պարտականութիւններն պիտի կատարէ Թրքական Կայսրութեան այդ (Փոքր Ասիոյ) մասանց մէջ։ Թրքական վարչութիւնը թէ պիղծ և թէ տկար է, և այդպէս պիտի ըլլայ մինչեւ որ վերջը գայ։» — Արկայլի Դուքը, ի Միթինկին Մանչէսթըրի, Նոյեմբեր 25, 1890։

ԱՌ ԲԱԺԱՆՈՐԴՍ

Կը փութամք խնդրել ԱՐԱՐԱՏի այն բաժանորդներէն որոնց բաժանորդագինն տակաւին ապառիկ մընացած է, որ բարեհաճին նոյնն ընդհուպ յղել խմբագրութեանս, զի այժմ է ժամանակն զայդ կատարելու, եթէ երբէք կամք ունին քաջալեր ըլլալ մեր ներկայ ձեռնարկին։

Ա՛ Ձ Դ.

Ի գիտութիւն բարեսէր և ազգային խնդրոյն յառաջացման նախանձախնդիր ազգայնոց կը փութամք ծանուցանել թէ սէրով պիտի ընդունուին ամեն նուիրատւութիւնք զորս կամենան ընել ի նըպաստ ԱՐԱՐԱՏի, և թէ նուիրեալ իւրաքանչիւր տոլարի փոխարէն 20 օրինակ ԱՐԱՐԱՏներ աւելի պիտի յղեմք, նորանոր հասցէներու զորս մեզ կը տրուին և կամ մենք կ'ընտրեմք մեր ձեռք ձգած ցուցակներու մէջէն։

†

ՔՐԻՍՏՈՍՏՈՒՐ ԷՖԷՆՏԻ ՂԱԶԱՐՈՍ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ կնքեց իւր մահկանացուն ի հասակի 78 ամաց, ի Կ. Պոլիս, (Ն. Տ.) Օգոստոս 2ի կիւրակէ գիշեր, ի խոր սուգ թողլով իւր գերդաստանը, բարեկամները և համայն ազգը։

Մինչդեռ Նիւ Եօրքի Հայ հասարակութիւնը, հանգուցեալոյն քեռորդի Տիար Տելեմաք Էնքսէրճեանի մահուանը վրայ կը սգայր, իւր 3 օր կանխաւ մեր Թրքաբնակ եղբարք ազգին սոյն մեծանուն և բազմավաստակ ծառային կորուստը կողբային։

Քրիստոստուր էֆէնտիի կորըստեամբը Այվազ-Գօզմանեան գերդաստանն ալ իւր երիցագոյն անդամէն կը զրկուի հանգուցեալը սոյն ընտանեաց մեծ մօրեղբայրն էր։

Քրիստոստուր էֆէնտի, էր որդի ոսկերիչ Ղազարոս աղայի ծնեալ ի Սամաթիա Կ. Պոլսոյ։ Իւր ուսումն առած էր Ս. Փրկչեան հիւանդանոցի վարժարանին մէջ և ի մէջ այլոց իւր մայրենի լեզուին և պատմութեան մէջ ըրած յառաջդիմութիւնք զինքը նշանաւոր ըրած էին իբր տիպար զուտ հայկական դաստիարակութեան։

Իւր ուսման շրջանը աւարտելէ վերջ դաստիարակութեան պաշտօն վարած էր յիշեալ վարժարանի մէջ և ի յետոյ երկար տարիներ Հոգաբարձութեան պաշտօն վարելով փայլեցուցած էր յիշեալ հաստատութիւնը իբր նոյն ժամանակի Հայկական դաստիարակութեան կեդրոն։

Յետ սորա հանգուցեալն ընկերակցութեամբ հանգուցեալ Մինէճեան Անդրանիկ էֆէնտիի որ էր մի անձ ոչ այնչափ ուսեալ որչափ սիրող ծաւալման ուսման և դաստիարակութեան Հայ ազգին մէջ, յաջողեցան մի բարձր կեդրոն ընել Սամաթիոյ Ս. Սահակեան վարժարանը, որ յիրաւի անմոռանալի յիշատակ մը թողուց ազգին մէջ։ Ղազարոսեան — Մինէճեան հոգաբարձութեան ներքև Սահակեան վարժարանի արտադրած պտղոց նմանները, ըսուած է թէ նոյն ժամանակի և յառաջագոյն ոչ մի ուրիշ ազգային հաստատութենէ երեւան եկած են։ Սորա բաւական ապացոյց պիտի երբ յիշեմք Մատթէոս Այվատեան, Օգսէն Խօրասանճեան, Թուագէտ Բասկալ և այլ անուններ։

Բացի դաստիարակութեան ճիւղին մէջ յաջողութեամբ տարած ծանր աշխատութիւններէն, Քրիստոստուր էֆէնտի ինքզինքը նշանաւոր ըրած էր իբր քաղաքագէտ և սնտեսագէտ, անընդհատ ընտրուելով ազգային Երեսփոխանութեան, Քաղաքական Ժողովոյ, ինչպէս նաև Տընտեսական, Վանօրէից և այլ խորհրդոց անդամակցութեան. գրեթէ ամենուն մէջ ալ նախագահ ըլլալու պատւոյն արժանացած էր։

Ազգային պաշտօնավարութեան բարձրագոյն շրջանակաց մէջ իւր ունեցած դիրքը չէին հպարտացուցած զինքը, որով դաստիարակութեան գործին մէջ իւր ի վաղուց ունեցած գովելի գործունէութիւնը լքանէր, մինչև իւր կենաց վերջին տարիները ամենայն եռանդեամբ կաշխատէր յանուն իւր անձնուիրութեան արգասիքն եղող Անձնուէր Ընկերութեան ի Ղալաթիա հաստատած կիրակնօրեայ վարժարանին մէջ անընդհատ դասախօսելով և ամէն կիւրակէ ուսուցանելով Հայերէն, Գաղղիարէն և Թուրքերէն լեզուները, Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Ազգային և Սրբազան Պատմութիւն և այլ պիտանի գիտութիւնք այն գաւառացի պանդխտաց որք Պոլիս կը դիմէին դառն աշխատութեամբ իրենց օրական պարէնը ճարելու։ Նորա սոյն անձնուրաց ծառայութիւնը այն ժամանակէն գընահատուած էր լրագրոյս ներկայ խմբագրին կողմանէ, և յօժարակամ նուիրած էր մեր ծառայութիւնը ոչ սակաւ տարիներ, աւելորդ և պատկառելի ծերունւոյն սոյն ազգաշէն գործին մէջ իբր նեցուկ դասախօսելով սոյն ուսմանց զանազան ճիւղերուն մէջ։

Անձնուէր ընկերութեան սոյն կիրակնօրեայ վարժարանի ընդ առաջնորդութեամբ հանգուցելոյն կատարած մեծ գործին բուն արժէքը լիովին բացատրուած կըլլայ, երբ ասոր յիշեմք թէ ի միջի հարիւրաւոր աշակերտաց գտնուած են նոյն իսկ կարդալ և գրել չգիտցող Ղալաթիոյ մաքսատան Հայ բեռնակիրներ, որք լոկ սոյն կիրակնօրեայ վարժատան մէջ իրենց առած դաստիարակութեամբը կարող և արժանաւոր դարձած են իրենց գաւառները վերադառնալով ուրիշ հարիւրաւորներու մէջ ուսումն և գիտութիւն սփռելու։

Շատ քիչ անձեր գտնուած են, որք հանգուցելոյն չափ անձնուիրութեամբ ծառայած են ազգին, սիրած են զնա, և հաւատարիմ մնացած են իրենց ուխտին այնչափ ժամանակ՝ որչափ որ Քրիստոստուր էֆէնտիի կենաց պատմութիւնը կը ներկայացնէ մեզ։

Այսօր, ազգին սոյն հանգուցեալ բարերարին յիշատակը հարիւրաւոր բերաններէ կօրհնուի և անշէջ պիտի մնայ իւր բարիքը վայելող և զինքը ի մօտոյ ճանաչող հազարաւորաց սրտին մէջ։

Տայր երկինք որ արդէն ճանչցուած մի քանիներու հետ շատեր գտնուէին ազգին մէջ, որք փոխանակ ընոսի ճոռոմաբանութեանց գէթ դուզնաքեայ արդիւնք մը ծնէին յօգուտ ազգային դաստիարակութեան գործին, որ է գլխաւորը այն ուղիղ ճանապարհաց որք պիտի առաջնորդեն զՀայ ազգը ի փրկութիւն։

ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԱՄԲԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՔ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ։

—o—

Եդեսիայէն Յուլիս 13 Թուականաւ թղթակցութիւն մը հետեւեալը կը հաղորդէ Փունջի։

Առուծախով ապրուստնին ճարող 13 անձերէ բաղկացեալ Կամուրջ գիւղացի կարավան մը Վէրան-Շէհրիի անապատէն վերադարձին, ճանապարհին Մէհմէտ Խան անուն [աւան Սեւերեկի] տեղւոյն մօտ Պաշը-Պէօյիւք լերան կիրճերուն մէջ, Յունիս 30 ին ժամ 11ին միջոցները, Շամմարի Սահրա ցեղէն 15 ապստամբ ձիաւորներէ կը պաշարուին։ Կամուրջցիք անզէն լինելով՝ ապստամբաց զէնքերէն ու նիզակներէն սարսափելով, իրենց էշերը կրճին ապառաժուտ կուրծքը հանելով, անդ կապատանին։ Ապստամբաց գնդակներուն՝ Կամուրջցիք քար նետելով կը պատասխանեն։ Միթէ ամեն քար նետող Դաւիթ ճակատագիրը կարէ՞ ունենալ։ Աւազակք երկու անգամ նահանջ կուտան. երրորդին բուռն յարձակում մը տալով 5 Կամուրջցի վիրաւոր կը ձգեն, և 12 էշ՝ մէկ քանին բեռներովը, աւար կառնուն։ Աւելի քան 100 լիրայի կապուտ կողոպուտ ընելէ վերջը կը քաշուին կերթան. ուղեւորք նոյն գիշերը յիշեալ կիրճերուն մէջ իրենց վիրաւոր ընկերները խնամելով կանցունեն. արշալուսին ուսերնուն վրայ բառնալով զայնս՝ մերձակայ գիւղերուն գթութեան կը դիմեն. երկու օր վերջ իրենց գիւղը կը հասնին. կառավարութիւնը դէպքը իմացածին պէս քաղաքական բժշկի ձեռամբ հարկ եղած քննութիւնը կատարել տուաւ, որոյ տեղեկագիրը 5 վիրաւորեալներէն Յին-Պարոնենց Պաղտասարի, Արապաղենց Յարութիւնի, Գրաթենց Գրիգորի — վէրքերը ծանր, կեանքերնին ի վըտանգի լինելը կը ծանուցանէ։ Ապստամբ Արաբները Յունիս 17 ին Կամուրջի ուրիշ մէկ կարավանին վրայ յարձակում տուած են, բայց կարավանին զէնքերէն խրտչելով ետ քաշուած են. յաջորդ օրը անզէն կարավանին վրայ կը թափին և իրենց տենչանաց յագուրդ կը դըրնեն։

ԶԳՈՒՇԱՑԷ՛Ք ԿՈՂՈՊՏԻՉՆԵՐԷ։

—o—

(Մասնաւոր առ ԱՐԱՐԱՏ)

Տէ՛ր խմբագիր,

Հաճեցէք հրատարակել երկտողիկըս որ պիտի օգնէ մեր խեղճ Ազգայիններու։

Ներկայ ամսոյս 10ին դէպք մը պատահեցաւ տեղս. երկար ժամանակէ 'ի վեր աստ կ'աշխատէր և Հայ երիտասարդաց կը դասախօսէր, (ոչ թէ ձրի այլ սակով), Սեբաստացի Ապէշեան Կարապետ անուն անձը, որ Գէորգ անունով եղբայր մը ևս ունի։ Պ. Կ. Ապէշեան քաղաքս գործարանի մը մէջ իբրեւ «պօս» կարգուած էր Հայոց վրայ։ Իր նպատակն էր ամեն Հայ երիտասարդէ 25 տոլար առնելով գործ տալ այդ գործարանին մէջ։ Այս անգամ սկըսաւ գործարանի մէջ գտնուող Հայերը՝ որք 25ական տոլար տալով գործ առեր էին, մէկ մէկ անոտի պատճառներով դուրս ընել։ Այս միջոցիս գործարանատէրը տեղեկանալով սորա խարդախութեանը կը վռնտէ գործարանէն դուրս. կըկսի գործաւորութիւն ընել. մէկ քանի շաբաթ անցնելէ վերջ, այս խարդախ և խաբեբայ Ապէշեանը կելնէ սուտ մը կը հանէ ըսելով թէ ․․ գործ մը գտած եմ 24 մարդ պէտք է. մաքինայի գործարան է և մշտատեւ գործ է, թոշակն է 7 ու կէսէն մինչև 9 տոլար առաջին անգամ, վերջը շատ պիտի աւելնայ. մարդ գլուխ պէտք է վճարեն կանխիկ 15 էն մինչեւ 20 տոլար։ Վերջապէս տեղէս, Ուսթըրէն և Բրովիտէնսէն 24 Հայ երիտասարդներ գտնելով որոնց շատերը նոր եկած են և չեն գիտեր ինչ ըլլալը, ամեն ըստծնուն հաւատալով կ'ըստիպուին երթալ, ասոնցմէ շատերը անգործ մնացած և պարտքի տակ ինկած խեղճեր են։ Երբ խարդախ Ապէշեանի կը հարցնեն թէ ո՞ւր է և որ քաղաք է գործարանը կըսէ թէ որ քաղաք ըլլալը չեմ ըսեր, միայն սա կըսեմ թէ տեղէս 2 տոլարով կերթացուի, վերջապէս վերոյիշեալ Թուականի օրը 24 խեղճ Հայ Երիտասարդներ կը հաւաքէ տեղս որոնցմէ սահմանած տոլար կանխիկ առնելով և իրենց ունեցածն ալ «տիքօն» վերցնելով, կըսէ գնացէք ճաշերնիդ կերէք ու ժամը մէկին հոս ներկայ գտնուեցէ՛ք որ երթանք, դարձեալ մէն մի անձէ երկերկու տոլար ևս կառնէ «դրէնի» ծախք ըսելով։ Վերջապէս այդ սրիկայ, վատ և խաբեբայ Ապէշեանները այս 24 խեղճ Հայերէն 300ի չափ տոլար առնելով երկու եղբայր միատեղ կը փախին կերթան. յիշեալ խեղճ Հայերը ժամը մէկին գալով մինչև վեցը «տիքօն» կըսպասեն որ Ապէշեանը գայ և զիրենք տանի. բայց ի զուր, այժմ այս խեղճ Հայերը ո՞ւր երթան, տեղ չունին, ծախք չունին, ոմանք անօթի ծառաւ մինչև առաւօտ «տիքօն» կըսպասեն, ոմանք ալ պարտք ընելով իրենց տեղերնին կը դառնան, ահա այս է Անգղիախօս Հայումը Հայ խեղճերու ըրած բարիքը։ Ազնիւ ընթերցողք, կարդացէք և զգուշացէք այսպիսի խարդախ և խաբեբաներէ որ ոչ մարդոցմէ կամչնան և ոչ Աստուծմէ կը վախնան. ձեզ պատուիրելով կ'ըսեմ մի թողուք այսպիսի վատակները որ ձեր տուները մտնեն, ազնիւ ընթերցողներէն դարձեալ կը խնդրուի որ եթէ վերոյիշեալ խայտառակ և խաբեբայ Ապէշեանի ուր լինիլը լսեն և կամ տեսնեն հաճին անմիջապէս մեզ իմացնել, որով թէ մենք շնորհակալ պիտի լինինք և թէ այն 24 խեղճ Հայերն ալ երախտապարտ։

Ն. ՄՀՐ. ՏՕՆԱՊԵՏԵԱՆ

1891 Օգոստոս 20, Լինն։

ՀԱՅԱՍԷՐ ՄԵԾԱՏՈՒՆ ՄԸ ԿԸ ԿՆՔԷ ԻՒՐ ՄԱՀԿԱՆԱՑՈՒՆ։

—o—

Քաղաքիս երեւելիներէ մին Մր. Քորի մեռաւ իր 23 տարեկան հասակին մէջ թողլով բոլոր քաղաքս սուգի մէջ. մանաւանդ ազգայինքս։ Նա շատ բարերար էր ազգայնոցս, և կուզէր ամեն ժամանակ օգնել իւր բարի յատկութիւններովը։

Երբ վերջին անգամ տեսնուեցայ իր հետ Յուլիս 30 Հինգշաբթի երեկոյ, ինքը կըսէր որ ինչ կերպով կրնայ պիտի օգնէ Հայոց, և նա, քանի մը բաներ ըսաւ որ եթէ հիմա գործադրած ըլլար ազգայնոցս բաւական մեծ գործ տեսած պիտի ըլլար բայց Տէրը կանչեց զինքը։

Գալով իր անցուցած կեանքին վըրայով, 18 տարեկան հասակին մէջ Հարվարտ Գօլէճի յաջող ուսումնաւարտներէ մին ըլլալէ վերջ գացած էրմերմանիա և հոն ալ շրջանն աւարտելով տարի մը առաջ եկաւ քաղաքս իւր հօրը տունը. ինքը ուրոշուեցաւ Հարվարտ Քօլէճին Բըրոֆէսօր ըլլալու, բայց Տէրը առաւ զինքը թողլով իր հայրը, մայրը և բոլոր բարեկամները խոր սուգի մէջ. մանաւանդ և ազգայինքս, չի մոռնանք ըսելու որ իր մեռած ատեն չի մոռցաւ յիշել զՀայերը. ըսած է իւր մօր որ չի կրցաւ Հայերէն իր սէրն առնել, և ձեռքէն եկածը ընել, «միայն վերջին բարեւս տուէք» կըսէ և մօրը կը պատուիրէ որ գործարանատէրերէ խնդրուի որպէս զի Հայեր ներկայ գտնուին իր թաղման հանդիսին, և մայրն ալ սոյն խնդիրքն կատարելով, գործարանատէրք հրաման տուած էին և գրեթէ 15ի չափ Հայեր ներկայ էին յուղարկաւորութեան, մասնակցելով իւրեանց վերջին յարգանքը սոյն բարերարին, որ իւր սիրոյն մասնաւոր առարկայ ըստըրած էր զՀայ ժողովուրդն։

Ս. Մ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ։

1891 Օգոստոս 20, Մօլտէն։

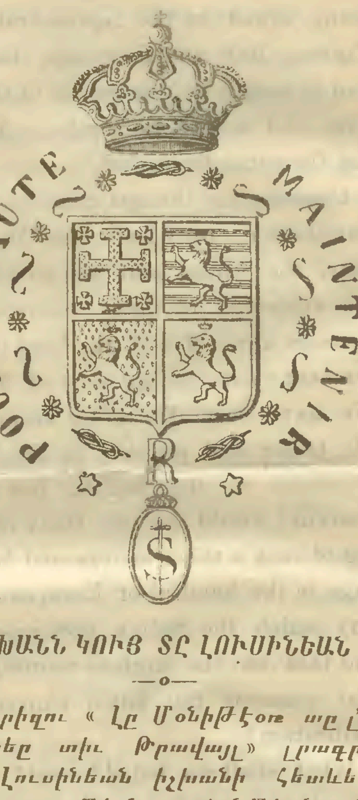

ԻՇԽԱՆՆ ԿՈՒՅ ՏԸ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ։

—o—

Բարիզու « Լը Մօնիթէօռ տը լ'էբաոնեը տիւ Թրավայլ» լրագրին մէջ Լուսինեան իշխանի հետեւեալ կենսագրութիւնը կընթեռնումք, զոր աստ թարգմանօրէն կը վերատպեմք, սոյն մեծանուն ազգայնւոյ անցելոյն վրայ տեղեկութիւն մը տըւած ըլլալու համար մեր ընթերցողաց։

Ճանապարհորդն՝ երբ հասնի Վիէն (Vienne) նահանգի և գաւառակի գլխաւոր քաղաքը, Լուսինեան անուն 2,000 բնակչօք փոքրիկ քաղաքն կը տեսնէ, բարեպաշտօրէն պահպանուած մնացորդքն մի աւանդական բնակարանի։ Դա՝ օրօրանն է Լուսինեանց ազնիւ ընտանեաց, որք այնքան պայծառ փայլեցան խաչակրաց ժամանակ։

Եթէ աւանդութեան հաւատ ընծայուի, սոյն ցեղն ծնունդ կառնէ Մէլիւզինէ (Melusine), և թէ Մէլիւզին ինքն կառուցած է այն դղեակն՝ որոյ անցեալ դարերու մէջ ունեցած զօրութիւնն և կարեւորութիւնն կը գուշակուի այսօրեայ ներկայացուցած տեսքէն։

Ի պատիւ այս «դիւթական հրաշապատում անձին», ըստ բառին Լուսինեաններու մի կենսագրողին, անուանեալ է, «Դղեակ Լիւզինէէմ», որնոր անդրանառութիւնն է Մէլիւզինի։

1192 է մինչ 1473, Լուսինեանք կրեցին եռեակ արքայական թագն Երուսաղէմի, Կիպրոսի և Արմէնիայի. ոչ ոք այս ընտանեաց մէջ մեղանչեց ընտանեկան նշանաբանին դէմ, և մինչև ցարդ իսկ այս փառաւոր տան ներկայացուցիչք կը սիրեն և կը պաշտեն այդ հպարտ նշանաբանն՝ ընդունուած իրենց նախահայրերէն որէ «պահպանել վասն հաւատարմութեան»։

Այս գերդաստանի կրտսեր ճիւղին արդի գլուխը, կոյս տը Լուսին-

եան իշխանն, կը բնակի ի Բարիզ: Նորին Արքայական Վսեմութիւնն ծնած է ի Կ. Պոլիս 1834ին, կրթուած է Վենետիկի և Փարիզի համալսարանաց մէջ և այս վերջին քաղաքի մէջ փոխադարձաբար վարած է Հայկական Ճեմարանի ուսումնապետի և Հայկական Բարձրագոյն Վարժարանի տնօրէնի պաշտօններն, բայց նա յանձին աւելի զգաց անդիմադրելի կոչումն լեզուաբանական գիտութեանց և արեւելեան բանասիրութեան համար, և որպէս զի բոլորովին նուիրէ զանձն այս կարգի սերտողութեանց, հրաժարեցաւ սոյն պաշտօններէ 1860ին:

Պերճապատիւ եկեղեցականն, Լուսինեան Խորէն Սրբազան իշխան արքեպիսկոպոս 'ի Պէշիկթաշ—Կոստանդընուպոլիս, մին յանդամոց Պէրլինի վեհաժողովոյ, բանաստեղծ և քաղաքագէտ, եղբայրն է Կույ իշխանին:

Իշխանն Կույ տը Լուսինեան նշանաւոր գրագէտ մ'է, և հասարակութիւնն լաւ ընդունելութիւն ըրած է իւր հեղինակութեանց զորս յաջորդաբար տուած է ի հրատարակութիւն, որպէս են. «Պատմութիւն Տիեզերական, վեց հատոր, Համառօտ Թուահաշիւ, Գիրք խօսակցութեան 'ի Հայ և յայլ լեզուս, Գեղագրութիւն Հայկական, Պատմութիւն Ս. Գրոց, բառարան Հայ–Ֆրանսերէն և միայն Ֆրանսերէն — Թրքերէն և այլն:»

Իշխանն թարգմանած է նաև ի Հայ բարբառ Ֆրանսերէն հեղինակութիւններ որպէս են «Ֆենելոնի Թելեմաքն, Պեռնարտէն տը Սէն–Բիէռի Պօղ և Վիրժինէն, Ֆենելոնի Դաստիարակութիւն Օրիորդացն» և բացի սոցանէ եղած է նաև գործօն վարիչն Հանդէս Հայ Ֆրանսական Թերթի:

Իւր որդին, երիտասարդ Լեւոն իշխանն, որ փայլուն դաստիարակութիւն առած է 'ի Ֆրանսա, յԱնգլիա և 'ի Գերմանիա և արժանեօք հետեւած է բաւական տարիներ քաղաքական ասպարէզին 'ի Կ. Պոլիս, կը քայլէ իւր հօր գրական շաւղին մէջ: Արդէն նշանաւոր գրագէտ մ'է նա:

Ամերիկեան մեծ թերթ մը՝ որ կը հրատարակուի Ֆրանսական լեզուաւ գրած է 'ի մասին Կույ իշխանին սապէս: «Աշխոյժ գործող մ'է և ունի առատ յատկութիւններ, եթէ ամեն իշխանք նոյնքան ըլլէին, ներելի պիտի ըլլար իրենց տոհմական ծագումը:»

Մին իւր կենսագրողաց ըսած է 'ի մասին Կույ տը Լուսինեանի թէ՝ նա խիստ նշանաւոր կատարեալ ազնուական մ'է. թէ՝ իւր ճակատն կ'արտայայտէ բացառիկ մի տաղանդ, թէ՞ իւր աչեր անհուն նրբութիւն մ'ունին և որոց խորն կապոյտ հորիզոնի նման մի մե՛ծ բարեսրտութիւն կը փայլի… Նոքա որք՝ զինքն 'ի մօտոյ կրցած են ճանաչել սիրայօժար պիտի կրկնեն զայս խօսքեր: Իւր յոյժ բարութեանն, ամենուն համար ունեցած բարեսրտութեանն և գթառատ ոգւոյն համար է որ իշխանն ժողովրդական եղած է, և գնահատուած՝ ամեն անոնցմէ որք չքաւոր դասին պիտոյից հոգացմամբըն կ'զբաղին:

Թշուառաց և դժբաղդներու համար իւր ունեցած այս աղքատասիրութեանն, սոյն անդադար անձնուիրութեանն, զոր ոչինչ կարէ կասեցունել, սոյն իսկապէս յուզիչ հոգատարութեանն, իշխանն մասնակից ունէր զիւր նշանաւոր կինն, Ն. Ա. Վ. իշխանուհի Մարի տը Լուսինեան, ծնեալ կոմսուհի Կոսֆրուսս տը Կուբիլ: «Իշխանուհին կրնար Փարիզի նման մեծ քաղաքի մը աշխարհային հաճոյից և հանդէսներու յորձանաց մէջ նետուիլ, և այդ ամենուն մէջ ալ բարձրագոյն դիրք կրնար ունենալ արժանեօք և պատւոյ իրաւամբ, այլ նա՝ նախամեծար համարեց նուիրել զանձն թշուառաց սփոփմանն և երգեցողութեան, օժտեալ լինելով նաև զքանչելի սօբրանօ ձայնիւ: Լիւզինեան իշխանուհին իւր ճշմարիտ հանճարին ամբողջ ույժն նուիրեց տառապելոց. և իւր Վիքթօր Հիւկօ Ավընիւի վրայ ունեցած գեղեցիկ տունն շատ անգամ փոքր թատերատեղւոյ վերածուեցաւ, ուր վարպետներու գործեր 'ի հանդէս բերուեցան շքեղ կերպիւ և միշտ բարեգործութեան մը համար:»

Եթէ հարցում ըլլուէր իրեն թէ ի՞նչ բան զինքն աւելի մտահոգ կընէր, իշխանուհին կը պատասխանէր քաղցրաբարոյ ժպիտով մը. «աղքատներս». ահա այս էր զիւր միտքն պաշարող առարկան:

Փարիզի աղքատներն գիտէին զայս, գիտէին նաև ճամբան Վիքթօր Հիւկօ Ավընիւի վրայ կանգնած տան՝ որոյ դռներն միշտ բաց կը մնային թշուառութեան և աղէտից առջև. որովհետեւ ամեն օր խնդիրք ունեցողներու երկար շարք մը անպակաս էր: Իշխանուհւոյն գործունէութեանն և իմաստուն խնամոցն կարօտ բազմաթիւ բարեսիրական գործոց մէջ կը բաւականամք նշանակել միայն «Գործք Հայոց»ն, (Oeuvres des Armeniens) որ՝ նոյն ինքն իշխանուհւոյն կազմակերպութիւնն է: Վէզինէի Ալզաս–Լօրէնացւոց պատսպարանն կառուցեալ է իշխանուհւոյն հօրեղբօրն, Էտուարտ տը Հօբուա կոմսին կողմանէ. «եթէ իշխանուհին սնափառ լինէր», ըսաւ մի օր իւր բարեկամաց միոյն հետ խօսած պահուն, «երբէք կարող պիտի չը լինէինք բաւել այսքան պահանջմանց. սակայն նա՝ ամեն բանի մէջ չափաւոր է և այսպիսի աղքատաց բաժինն ալ առատ կարէ լինիլ:»

Կիպրոսի գահուն իրաւամբ կարգեալ թագուհւոյն մահուամբն, Մարի տը Լուսինեան Իշխանուհին Մէլիւզէն կարգին Աւագ–պետն եղաւ: Սոյն հնագոյն ասպետութեան կարգը, որ 1186 թուոյն Երուսաղէմա գեղադէմ Սիպիլ (Sibylle) թագուհւոյ հաստատութիւնն է, նոր մի փայլով կը կոչուէր պայծառանալ: Իշխանուհին Մարի խորհեցաւ դովաւ վարձատրել գրական, գիտական և արուեստական ամեն արժանիք, և այսօր իսկ Մէլիւզինի կարգի պատուանշանն բազմաթիւ նշանաւոր անձնաւորութեանց կուրծքին վրայ կը փայլի…: Կը բաւականամք յիշել Սպանիոյ, Սաքսոնիոյ, Բօրթուկալի թագաւորներն, Վենէզիւէլայ և Արճէնթին հասարակապետութեանց նախագահներն, հրամանատար սինեօր Անթօնիօ Բասուլա, Իտալացի հրապարակագրաց նշանաւորագոյններէն մին, որ՝ «Նումաբօմբիլիուս» անուն մի ընտիր հեղինակութիւնն այս պահուս իսկ կը հրատարակենք, նմանապէս նախարարներ, դեսպաններ, զօրապետներ, եպիսկոպոսներ, կարտինալներ, 'ի մէջ այլոց կարտինալ Բարօքին, Ն. Ս. Պիոս ԺԹ.ի տեղապահն: 1878ին, Վիքթօր Հիւկօ կը բնակէր Գլիշի փողոց 27: Մեծ բանաստեղծն իւր բժշկաց խորհրդովն, որոնց մի այնպիսի բնակարան՝ որ լինելով քաղաքին մէջ իսկ տար իրեն գիւղի մը տեսքն ու հրապոյրն:

«Բնազդական ձգտմամբ մի» որպէս կը պատմէ Լուսինեան տան բարեկամներէն մին, հռչակաւոր բանաստեղծն վարձեց փոքրիկ մի տուն որ Լուսինեանց բնակավայրի մի մասն կը կազմէր, Ավընիւ–Էյլօյի վրայ, այժմ անուանեալ Ավընիւ Վիքթօր Հիւկօ. բանաստեղծն այսպէս դրացի եղաւ Ն. Արքայական Վսեմութեան և մնաց այնպէս մինչև ց'մահ: Երկու շէնքերն ալ կը պատկանին Կիպրոսի հին թագաւորաց ազնիւ գերդաստանին. պարտէզներն միմեանց կից են, և ամեն անգամ որ Լուսինեանց բնակավայրին մէջ կը տրուէին այն օբերաներն որոնց մէջ իշխանուհին գլխաւոր դեր կը կատարէր, Վիքթօր Հիւկօ կը թողուր իւր աշխատութեան սենեակն, լսելու համար իւր արքայական տանտիկնոջ ձայնն: Նշանաւոր բանաստեղծն գիտցած էր գնահատել և յարգել այս արքայազունն, և «Էռնանի»ի յիսնամեայի առթիւ, Լուսինեան Մարի իշխանուհւոյն գրեց իւր գրչէն ելած գեղեցկագոյն նամակներէն մին. սապէս — «Մեր երկուսին տարիքներու մէջ, տիկին, «Էռնանի»ի յիսնամեակի միջոցն կայ. իմ ութսուն ամեր կը մատուցանեն իրենց յարգանքներն ձեր երեսուն ամաց, և իմ ծեր շրթունք կը համբուրեն ձեր երիտասարդ ձեռքեր—Վիքթօր Հիւկօ:»

Անցեալ տարւոյ Սեպտեմբեր 20ի մինչ Ն. Ա. Բարձրութիւնն իշխանուհի Մարի տը Լուսինեան, Հուլկէյթի ծովու բաղնիքներն էր գացած, կանխահաս մահուամբ անակնկալ կերպիւ յափշտակուեցաւ իրայնոց մէջէն: Հազիւ 43 տարին բոլորած էր, իւր մարմինն Բէռ–Լաշէզի գերեզմանատան մէջ, իւր գերդաստանի յատկացեալ դամբարանն զետեղուեցաւ: Իւր յիշատակն անջնջելի պիտի մնայ 'ի սիրտս տառապելոց որց նախախնամութիւնն եղած էր նա:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

[Շարունակութիւն տե՛ս «Արարատ» Թիւ 12.]

Աշխարհիս ամենալուսաւորված ազգերը մի ժամանակ ունեցել են ստրկութիւն, կամ գոնէ ճորտութիւն, — իսկ Հայերը իրանց պատմութեան ամբողջ ընթացքի ժամանակ երբէք չեն ունեցել ոչ ստրկութիւն, ոչ էլ ճորտութիւն: Ամեն ազգ ունեցել է կրօնական մոլեռանդութեան պերիօդներ, երբ անհամբերող է եղել դէպի այս կամ այն կրօն, հալածելիս է եղել այս կամ այն հաւատ: Իսկ Հայոց քաղաքական անկախութեան ժամանակ, թէ կրակապաշտութեան և թէ քրիստոնէութեան ժամանակ, տիրապետել է միշտ կրօնի կատարեալ ազատութիւնը: Հայերը պատերազմել են, արիւն են թափել իրանց կրօնը պաշտպանելու համար, բայց ուրիշ կրօնը երբէք չեն հալածել: Ոչ մի ազգ չը կայ աշխարհիս երեսին որ մի ժամանակ հալածելիս չը լինէր հրէաներին, — իսկ Հայերը իրանց քաղաքական անկախութեան ժամանակ, թէ կրակապաշտութեան և թէ քրիստոնէութեան ժամանակ, հրէաների բազմաթիւ գաղթականներին իրանց մնացած հպատակների հետ կատարելապէս հաւասար քաղաքական իրաւունքներ էին տուած: Հայերը աշխարհիս երեսին քրիստոնէական վարդապետութիւնը ընդունող առաջին ազգ էին, բայց միևնոյն ժամանակ նրանք երկրագնդիս վրա միակ ազգ էին, որ երբէք չը հալածեցին հրէաները: Այդ էր պատճառը որ Հայաստանի հրէաների մեծ մասը Հայերի հետ ձուլվեցան: Եթէ Հայերը ունենն այդ բոլոր քաղաքակրթական յատկութիւնները, ունենն այդքան հասունցած քաղաքական ոգի, ինչո՞ նրանք յաղթող չեն հանդիսանում Թիւրքերից և քիւրդերից, այլ ընդհակառակն Հայը Հայաստանում անդադար թւով նուազվում է, տարուց տարի ոչնչանում է, գաղթում է իր հայրենիքից, կամ Հայերի ամբողջ վիճակները թիւրքանում են, մահմետականութիւն են ընդունում, ինչպէս օրինակ, Օլթիի գրեթէ ամբողջ գաւառը, որ այժմ Ռուսաստանի ձեռքն է անցել կամ Թորթումի վիճակը, կամ Համշէնը, որոնք բնակեցրած են մահմետականացած հայերով: Համշէնի Հայերը շատ հին ժամանակներում ընդունեցին մահմետականութիւնը, իսկ Օլթիի վիճակի Հայերը մի հարիւր տարի սրանից առաջ թիւրքաց բռնի ույժի բարբարոսութեան տակ ստիպուեցան ընդունել իսլամը: Մինչև այժմ Էրզրումի վիլայէթի մահմետական գիւղերից շատերը, որոնց բնակիչները կոչվում են Աւիր-Պօղոս, Կարապետ Օղլի, կամ Յովհաննէս–Մահմադ–Օղլի, իրանք ալ կրում են բուն Հայոց անունները ինչպէ՛ս Ագարակ, Ամռադօմ, Պարտէզ, Երիցաձոր, Քարեկամուրջ, Այգեպատ, Պատնաշէն, Ս. Օհան, Համշէն և այլն…: Ի՞նչի Հայերը: որոնք բացի իրանց կուլտուրական յատկութիւններից, ամեն տեղ, որտեղ նրանք ապրում են, չը նայելով աջող կամ անաջող տնտեսական հանգամանքների, հակումն ունենն դէպի կանոնաւոր բազմանալը, ի՞նչի Թիւրքիայի Հայերը, ոչ թէ միայն չեն բազմանում, այլ և օրից օր պակասում են թւով: Այդ այն պատճառով է, որ Թիւրքիայի Հայը չունի ազատ մրցելու իրաւունք, որ նրա վրա ճնշում է արուեստական, սիստեմական վարչական ճնշում, որին չէր դիմանալ, այդքան դարերի ընթացքում, Եւրօպական ազգութիւններից ոչ մին, այն ազգութիւնները, որոնց մեծ մասի ներկայացուցիչները այդքան արհամարանքով մերժեցին Թիւրքաց Հայերին իրանց պահանջած ինքնավարութիւնը:

Քիւրդը թափառական, վրանաբնակ կեանք է վարում. նրա գլխաւոր պարապմունքը աւազակութիւնն է: Որտեղ քիւրդը բնակվում է Հայի հետ, նա Հայի ծառայ է, նրա ոչխարների հովիւ է, կամ նրա ձիերի երամակների պահող է: Քիւրդը իրան ձևացնում է Հայի բարեկամ, Հային հաւատարիմ. նա խօսում է Հայերէն, աղօթում է Հայոց Եկեղեցու մէջ. մատաղ անում Հայի սրբերին, մնում է Հայի տանը որպէս նրա ամենահաւատարիմ ծառայ տարիներով. — բայց հէնց որ կը ներկայանայ մի աջող դէպք, քիւրդը յանկարծ փախչում է Հայի տանից, հաւաքում է աւազակների մի խումբ, կամ միանում է աւազակների մի արդէն կազմված խմբին և վերադառնում է որպէս Հայի թշնամի, կողոպտում է Հային, սպաննում է նրան, բռնաբարում նրա կնոջ և աղջկան և սեփականացնում է Հայի ամբողջ կայքը, աւերում է նրա տունը, կրակ է տալիս նրա դաշտերին և այգիներին: Թիւրքը անգործ, անհոգ, ձրիակեր մի էակ է: Նա սովոր է միմիայն հրամայելու, նա պահանջում է որ ուրիշներ նրան հնազանդվեն: Նա աշխատանքը ստոր պարապմունք է է համարում: Թիւրքը ապրում է Հայի հաշւով: Հայը վճարում է տէրութեանը օրէնքով հաստատված գլխահարկը, որ Թիւրք պաշտօնեայ հարկահանը կամայական կերպով շատ անգամ սահմանված չափից աւելի է վերցնում Հայից: Հայ գիւղացին, բացի գլխահարկից վճարում է տէրութեանը իր բերքերից տասանորդն էլ: Վալին տասանորդի հաւաքելը յանձնում է մի որ և է կապալառուին, որ ի հարկէ, զեղծումներ է գործում և տասանորդից աւելի պահանջում, մանաւանդ որ ինքն վալին նպաստում է այդ զեղծումներին: Փաշան մի պայմանով միայն յանձնում է կապալառուին տասանորդի հաւաքելը, որ սա պարտաւորվի հաւաքածից մի մասը իրան տալ: Հայ քաղաքացին մի առևտրական գործ, մի արդիւնագործական ձեռնարկութիւն է սկսում, մի արքունի կապալ է յանձն առնում, — փաշան, կայմակամը, միւդիրը, փաշայի օգնականը, նրա քարտուղարը…. ամենքը իրանց մասն են պահանջում Հայից, որովհետեւ Հայը շահվում է: Հայը իրաւունք չունի շահվել ոչ մի աշխատանքի, ոչ մի ձեռնարկութեան մէջ, առանց իր շահերի մի մասը Թիւրքին տալու:

Հողերը Թիւրքիայում լինում են միւլք (սեփականութիւն), թափու (կապալով վերցրած, վարձված), վակֆ (մզկիթների և Եկեղեցիների սեփականութիւն) և մահլուլ (անտէր, անժառանգ մնացած հողերը): Հայ գիւղացին Թիւրքիայում, թէև ունի սեփական հողեր, բայց այդ նրա իրաւունքի դէմ, ինչպէս իսկոյն կը տեսնենք, զեղծումներ են գործվում: Այն հողերը, որոնք մահլուլ են մնացել տէրութիւնը սեփականացնում է և գիւղացիներին կամ կալուածատէրերին ծախում է, թափու է տալիս, յանձնելով մի և նոյն ժամանակ առնողին մի կալուածագիր, բայց առնողը սեփականատէր չէ դառնում, այլ վայելում է միայն հողի գործադրութիւնը, իսկ թափու տուած հողի տէրը դարձեալ տէրութիւնն է մնում: Վակֆ համարվում է մզկիթների և առ հասարակ Եկեղեցիների սեփականութիւն, բայց երևում է, որ Քրիստոնէական Եկեղեցիները և վանքերը իրաւաբանական անձնաւորութիւններ չեն համարվում, որովհետեւ, ինչպէս տեսնում ենք Կ. Պոլսի Հայոց Պատրիարքարանի պաշտօնական տեղեկագրերից, Հայերը անդադար գանգատվում են որ վանքերի և եկեղեցիների կալուածները մահլուլ են յայտնվում և տէրութիւնը առանց այլևայլութեան նրանց ծախում է և թափու է տալիս մասնաւոր անձանց: Արօտները առհասարակ տէրութեան սեփականութիւն են համարվում. դորան ապացոյց թող լինի այն ծանր հարկը, որ վերցնում է տէրութիւնը իւրաքանչիւր ոչխարից, իբր իր արօտների վրա արածացնելու իրաւունք ունենալու համար: Իւրաքանչիւր ոչխարից տէրութիւնը տարեկան 3 ղրշ. (20 կոպէկ) հարկ է վերցնում: Հայ գիւղացին վճարում է տէրութեանը գլխահարկ, վճարում է իր բերքից տասանորդը, վճարում է զինուորական հարկ (որովհետեւ զինուոր չէ տալիս և այդ հարկը պահանջելու ժամանակ նոյնպէս անթիւ զեղծումներ են կատարվում), վճարում է ոչխարի հարկ, վերջապէս կալուածական հարկ:

[Շարունակելի]:

ԼՌՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏՆ

[Շարունակութիւն տե՛ս Թիւ 12:]

Շէնքին երեսը միայն կարգ մը պատուհաններ կային, բայց շէնքին գլխաւոր մասին գագաթին ճիշդ ներքևը պատշգամ կար և տանեաց վրայ աստ կամ անդ լուսանցքեր կը տեսնէի:

Դրսի վանդակները գոցուած էին, և կենդանութեան նշան մը չ'կար այդ տանը մէջ — որ յայտնի կերևէր թէ հիւրասիրական նպատակներու համար կանգնուած՝ բայց հիմայ լքեալ և անմատչելի դարձած էր: Պարտէզին դռները փորձեցի. բայց ամրապէս կղպուած էին:

Խիտ հիւսուած թելէ վանդակ մը քարայատակէն մինչև երկաթեայ դռներուն կէսը կը բարձրանար յայտնի էր որ անկարելի պիտի ըլլար տանը դրանց հասնիլ առանց այս պատնէշէն վեր պլլուելու, և ես տակաւին այսպիսի յուսահատական միջոցի մը դիմելու պատրաստուած չէի:

Պանդոկն վերադառնալով սանտիրոջը նամակ մը գրեցի որու մէջ իմ երկար ատեն զինքն փնտռելս՝ և մեր ունեցած հաւանական ազգականութիւնը յիշեցի: Օր աւուր անհամբեր նորա պատասխանին սպասեցի մինչև որ շաբաթ մը անցաւ, բայց անկէ բառ մը չընդունեցի, այսու հանդերձ մի քանի անգամ տանը առջևէն անցած ժամանակս, նորա մէջ կենդանութեան մի քանի նշաններ նշմարեցի — բացուած վանդակ մը, որ առջի օրը գոց էր, — ծառերուն վրայ նուաղեալ լուսոյ նշոյլ մը, որ ետևի պատուհաններէն եկած կը կարծուէր: Նոյն իսկ այս սակաւ յոյսերն քաջալերական էին, և քանի որ ժամանակը կանցնէր առանց իմ նամակիս պատասխան մը բերելու, սկսայ խորհելու թէ ամեն բանէ ետք, իմ յոյսերս բատուերային հիմանց վրայ կը կենային:

Օր մը տեղական նամակաբերին հարցուցի թէ՞ քաղաքին մօտերը ապրող Լէյն անունով անձ մը երբէք իւր նամակները առնելու համար մարդ կը ղրկէ՞:

«Ո՛չ – երբէք» ըսաւ նա: «Այդ մարդը փախուկ է կարծեմ, և անոր նամակ գրելը նամակի դրուշմ վատնել է: Ճղնաւոր մ'է նա, պարո՛ն — կատարեալ ճղնաւոր մը, և մեռածի պէս բան մը է, որովհետեւ զանի ոչ ոք կը տեսնէ: Խանութպանները կըսեն որ իւր ծեր ծառան երբեմն երբեմն երեկոյները դուրս կելնէ ուտելիք գնելու: Բայց փայտի պէս խուլ և սառնէ պէս համր է:» Այս տեղեկութիւնը գէթ ինձ ցոյց տուաւ որ նամակաւ անոր հետ հաղորդակցիլ ջանալը բոլորովին ապարդիւն փորձ մ'է:

Հիմայ բացորոշ էր որ մէկ ընթացք կար ինձ հետևելու. պէտք էր որ այս տարօրինակ մարդուն իւր սահմաններէն ներս անցնողներու ճամբուն վրայ դրած ամէն վտանգ աչքըս առնելով տունը մտնելու յաջողիմ: Անմիջապէս իմ սենեկիս առանձնութեանը դիմեցի և իմ հարցաքննութեանցս արդեանը վրայ խորհեցայ: Օխտէնայլըրն հասնելէս ի վեր իմ Լօնտընի ընտիր բարեկամիս նամակ գրած չէի և որոշեցի որ չի գրեմ մինչև որ կարենամ իրեն որոշ տեղեկութիւն մը տալ: Իրիկուան դէմ ծանծաղ և փոշենման անձրև մը սկսաւ տեղալ, և երբ գիշերը հասաւ երկնից մէջ գանձուած ամեն լուսեղէնք խիտ ամպերով խաւարեցուած էին:

Իմ դիտաւորութիւնս յառաջ տանելու նպաստաւոր ժամանակ մի էր, զի ամբողջ քաղաքին վրայ սիրող մառախուղը զխաւարն առաւել սաստկացուցած էր: Ծրագիրս լրյնալու ձեռնարկիս համար սկսայ պատրաստուիլ, այնպիսի յուզեալ վիճակի մը մէջ՝ որ երբեմն երբեմն իմ գաղափարացս ակամայ արտայայտութիւններ տալով իմ անձնական շշուկս ինձ վախ կը պատճառէր: Սնտուկիս մէջ ունեցած զոյգ մը երկար կօշիկներս կոտրելով սրունքս կաշւոյ մէջ փաթթեցի մինչև ծնկէս վեր, վրայէն քաշելով զոյգ մը երկար գուլպաներ որպէսզի իրենց տեղը կենան:

Այս նախազգուշութիւնը ինձ բաւական ապահով յոյս մը տըւաւ. եթէ վախնալու օձեր չկային իսկ։ Ապահով եւ էի որ եթէ առիւծը տակաւին կայրէր, ապահով տեղ մը պահուած պիտի ըլլար նոյն ժամուն։

Անկողին երթալու ժամանակը չատ անցած էր և ամէն կրպակի և տան լոյսերը մարած էին՝ երբ իմ յանդուգն ուղեւորութեանս սկսայ։ Փողոցներուն անկիւնները մառախուղին մէջ փայլող ճրագները, հազիւ 20 ոտնաչափ հեռուէն կը տեսնըւէին։ Միտքս այնչափ զբաղած էր որ խիստ յաճախ ցեխին և մթութեան մէջ ճամբաս կը կորսնցնէի։ Կարծես թէ ժամերով ճամբորդած էի, երբ վերջապէս մեծ պատին հանդիպեցայ, նորա մեծ տարածութեանը գլուխս վեր բարձրանալը և երկայնութեան մթութեան մէջ աներեւութանալը տեսայ։ Ամենայն զգուշութեամբ նորա ստորոտը չօչափելով հեռեւեցայ մինչեւ որ ձեռքերս պարտիզին երկաթեայ մեծ դրանը դըպան։

Այն ատեն կատարելապէս չնչասպառ, նոցա կռթնեցայ մի քանի վայրկեաններ։ Պաղ և թաց էին, և նոցա պաղութիւնը զիս դողացնելու չափ մսեցուց։ Նոցա մէջէն դէպի տունը նայեցայ բայց ոչինչ կըրցայ լսել բացի իմ սրտիս բախելէն և մայրիներուն սգալի չչուչէն, որոց վեր բարձրացեալ ճիւղերը հանդարտ օդին մէջ կերերային։

Դրան հաստ երկաթներուն պլլուելով դէպ ի վեր ելնել փորձեցի բայց ոտքս վրան կարենալ դնելու համար դուրս ցցուած մասեր չունենալով, ասի խիստ սպառիչ և դժուարին փորձ մը գտնայ։ Մի քանի անգամներ գետնէն ոչ սակաւ ոտնաչափ վեր բարձրացայ, բայց ոտքս դնելու տեղ չի գտնելով վերստին վար սահիլ պարտաւորեցայ։ Վերջապէս յամէն զօրութիւնս ժողվելով, յաջողեցայ ինքզինքս բռնել ոտքիս ծայրովը՝ այն մեծ դրան կէս տեղը գըտնուած հորիզոնական երկաթին վրայ հաստատելով զայն, յետոյ գրպանէս չուան մը հանելով նորա մէկ ծայրը դրան անդիի կողմը նետեցի և միւս ծայրը ակռաներովս ամուր մը խածի, զայն օղակով մը հաստատուն կերպով դրան կապելով. ձեռք ձեռքէ վեր բռնելով ինքզինքըս դրան գագաթը քաշեցի և յետոյ միւս կողմէն վար սահեցայ։ Այս ճիգս կատարելապէս սպառեց զօրութիւնս (զի այս տեսակ աւազակային ձեռնարկաց խիստ անվարժ էի), և մատունքս կոտրտած ու արիւնլուայ էին, երկաթեայ թելէ հիւսուածքին և ցօղերուն մէջտեղէն կարենալ ձեռքս սեղմեցնել ջանալուս համար։ Ցիչեցի վրան խոտեր բուսած քարայատակ ուղին որ մեծ դռնէն դէպ ի տանը դուռը կը տանէր։ Մթութեան մէջ չուրջս չօչափել սկսայ մինչեւ որ ոտիցս ներքեւ գտնուած քարայատակը զգացի։ Այն ատեն զգուշութեամբ այդ ճամբուն հետեւեցայ մինչեւ որ խաւարին մէջ հազիւ տեսանելի տան չրջագծերը կրցայ նշմարել։

Ջղերս այնքան տկարացած էին, որ մինչեւ չունչս բռնած հոն կը կենայի նորա ներսէն ոեւէ ձայն մը կարենալ լսելու համար, նոյն իսկ իմ ստուերիս անակնկալ երեւոյթը զիս ահով պիտի պօռացնէր։ Բու մը, գլխուս վերեւ գտնուած ծառին ստերէն միայն վրայէն յանկարծ մեկնելով ծոյլ կերով մը ուրիչ ծառերու մէջէն թռաւ, վըրդովելով միւս թռչունները՝ որք ճչաւոր բողոք մը բարձին։ Գողն ի գող պատուհանէ պատուհան սողացի բայց վանդակներուն ամենքն ալ ամրապէս գոցուած էին։ Վերջապէս դրան մը հասայ որ երեւցաւ թէ դէպի մայր չէնքին մէջը կը բացուէր։ Ջղերուս կրած ծանր ճնչումէն յուսահատեալ, նորա վերի չրջանակին ուժով մը բախեցի։ Հանդարտ տանը և զայն չրջապատող խիտ ծառաստանին մէջէն ձայնը անդրադարձաւ։ «Ո՛վ Աստուած, օգնէ ինձ» ըսի ինքնիրենս, «այդ անդրադարձութիւնը երբէ՛ք պիտի կենա՞յ»։ Շարունակեց ծառէ ի ծառ կրկնուիլ մինչեւ որ ականջներս փակեցի որպէս զի նորա մոգական վերադարձումը այլ եւս չի լսեմ։

(Շարունակելի։)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻ Ց'ՈՒՍԹԸՐ

Արդիւնք Հանգանակութեանց, վասն չինութեան Սբ. Փրկիչ Եկեղեցւոյ։

[Շար. տե՛ս Արարատ Թիւ 12.]

ՑՈՒՑԱԿ Է.

Փոխադրեալ գումար $ 3499.25
Յովհաննէս Թիւֆէնկճեան 2
Մանուկ Շուչանեան 1
Յարութիւն Կէլօեան 1
Սարգիս Մհի. Գրիգորեան 2
Սրապ և Դաւիթ Գաբրիէլեան 2
Ասլան Մարտիրոսեան 1
Թադէոս Թաթարեան 1
Կարապետ Մինասեան 1
Մարտիրոս Պաղտիկեան 2
Օհաննէս Եաղճեան 1
Խոսրով Տելօեան 1
Տօնապետ Թովմաճանեան 1
Գրիգոր Օ. Պաղտիկեան 3
Յովհ. Պողօեան 1
Պետրոս Մատթէոսեան 1
Ոմն 1
Գրիգոր Խալաճեան 1
Պաղտասար Գինոսեան 1
Աստուր Ծիգմէճեան 1
Ոմն 1
Գրիգոր Թէրզեան 1
Պաղտասար Խաչատուրեան 1
Մանուկ Ալէքսանեան 1
Մելքոն Գասպարեան 1
Գաբրիէլ Փափազեան 1
Մարտիրոս Պօյաճեան 1
Քերովբ Աւագեան 1
Յակոբ Կոկեան 50
Միքայէլ Տէր Յովհաննէսեան 1
Ոմն 25
Ոմն 1
Միքայէլ Գալուստեան 1
Գաբրիէլ Տավուլճեան 1
Գէորգ Կիրակոսեան 1
Ոմն 1
Յովհան Մանուկեան 50
Յակոբ Յարութիւ[illegible]եան 1
Պետրոս Պաղտիկեան 1.50
Կարապետ Պարոնեան 50
Մկրտիչ Նաքաչեան 4
Սարգիս Գայաճանեան 1
Ոմն 50
Ալէքսան Տէր Կարապետեան 2
Սարգիս Սրապեան 5
Սողոմոն Րաֆայէլեան 2
Յակոբ Ալէօն 5
Մկրտիչ Տէր Պապօեան 2
Մկրտիչ Տէր Կարապետեան 3
Սարգիս Խաչատուրեան 2
Յովհաննէս Զարդարեան 1
Կարապետ Շուչանեան 2
Գէորգ Կիրակոսեան 1
Մարտիրոս Կարապետեան 2
Գէորգ Սիւրմէլեան 1
Կարապետ Տէր Մկրտիչեան 2
Մհի. Խաչատուր Մանուկեան 2
Ահարոն Յակոբեան 1
Յակովբ Ծօրճօրեան 1
Վարդան Սարգիսեան 5
Ղուկաս Ալուճեան 1
Հաճի Կարապետեան 1
Սարգիս Մանուկեան 1
Որդիք Տէմիրճօղլեան 10
Վարդան Մէլիքեան 5
Ոմն 1
Սեդրակ Սողիկեան 2
Յակոբ Ադամեան 1
Կարապետ Դանիէլեան 2
Կարապետ Կ. Հօփօղլեան 1
Գէորգ Թաչճեան 1
Մխիթար Սեօեան 1
Համբարձում Սողիկեան 2
Մկրտիչ Թէրվիզեան 1
Պետրոս Մատթէոսեան 5
Մանուկ Գրիգորեան 1
Ղազար Շէրվանեան 1
Տիկ. Թոփհանէլեան 2
Ստեփան Դաւիթեան 1
Կարապետ Թորիկեան 1
Մարտուպ Սիմէօնեան 1
Մկրտիչ Ժամակոչեան 1
Աստուր Ծիգմէճեան 1
Համբարձում Սողիկեան 3
Կիրակոս Խարակեավուրեան 2
Տօնապետ Թումաճանեան 5
Խոսրով Տիլօեան 5
Միքայէլ Պէրպէրեան 2
Կիրակոս Սարգիսեան 1
Աստուր Կարապետեան 1
Խաչատուր Յարութիւնեան 2
Գրիգոր Ղազարեան 1
Պարսամ » 1
Աստուր Մհի. Կարապետեան 1
Աստուր Գասպարեա[illegible] 1
Գինոս Խարակավուրեան 2

Փոխադրելի $ 3658

Փոխադրեալ $ 3658
Աւետիս Գրիգորեան 1
Միքայէլ Տէր Յովհաննէսեան 1
Կարապետ Սիմէօնեան 1
Միքայէլ Մանուկեան 1
Գաբրիէլ Տավուլճեան 3
Մանուկ Գրիգորեան 50
Յարութիւն Սարօեան 2
Վարդան Սարգիսեան 1
Պարոյր Փէչտիմալճեան 5
Ասլան Թէրզեան 50
Ղուկաս Բաչօեան 1
Կարապետ Առաքելեան 3

Գումար $ 3678

(Շարունակելի)

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՁԲԱՂՄԱՆԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ի գիտութիւն արգոյ հասարակութեան կը ծանուցուի որ զբաղման գրասենեակ մը բացուած է ի Թիւ 72 University Place, երկրորդ յարկ, ուր անգործ ազգայնոց զբաղմունք կը գտնուին համեստ պայմաններով։

Դիմելու ժամն է 9էն մի՛չ 10ը առաւօտեան, բացի Շաբաթ օրերէն։

JOHN A. PHILLIPS & Co.,
No. 4 Dean St.,
Providence, R. I.

ԱՌ ԳՈՐԾԱՒՈՐՍ. ---
Արժան գնով լաւ կօչիկ մը գնելու տեղն է
ՃՕՆ Ա. ՖԻԼԻԲՍ ԵՒ ԸՆԿ.,
Թիւ 4 Տին Փողոց,
Բրօվիտէնս, Ռ. Ա.
Տեղեկութիւն կրնայ առնուիլ դիմելով նաեւ առ Ս. Ա. Սամուր,
Թիւ 107 Ֆէտէրալ Փողոց։

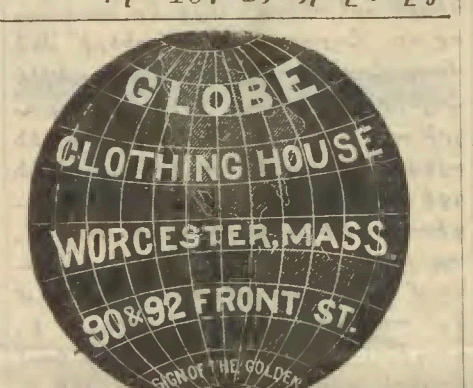

ՀԱԳՈՒՍՏ, ԳԼԽԱՐԿՔ ԵՒ ԱՐԱՆՑ ՊԻՏՈՅՔ

Որ և է ժամանակ երբ կարծէք թէ քաղաքիս մէջ գտնուած ուրիշ որ և է տեղէ աւելի ընտիր և վստահելի հագուստ չ'ստացաք, ձեր դրամը կը վերադարձնեմք։ Այս երաչխաւորութենէն զատ երկար պատմութիւն մը չ'ունիմք ընելու մեր յաճախորդաց։

ԿԼՕԲ ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
90 և 92 Ֆրօնդ Փողոց,
ՈՒՍԹԸՐ, ՄԱՍ.

ԱԶԴ

ՔԻՄԻԿԷՆՔ ԵՒ ԴԵՂՕՐԵԱՅՔ

Գնելու տեղն է

ՖԵՐՊԱՆՔՍԻ ՏԻՊԱՐ ԴԵՂԱՐԱՆԸ
Թիւ 10 Ֆրօնդ Փողոց,
Ուսթըր, Մաս.
Ճօրճ Է. Ֆերպանքս, Ստացատէր։

FAIRBANKS' MODEL DRUG STORE
No. 10 Front St.,
WORCESTER, MASS

Մ. Ս. Թ. ՆԱՀԻԿԵԱՆ,
ՈՒՍԹԸՐ, --- ՄԱՍ.

Ամենէն արժան գներով Փոխ-Գրեր կը տրուին Թուրքիոյ այլեւայլ մասանց վրայ և Եւրոպիոյ ամէն կողմերը ապահովեալ դրամատանց միջոցաւ։ Ուղթն տարուան փորձառութիւն։ Կեդրոնատեղիք ի Քարբերդ և ի Կոստանդնուպօլիս։ Կը վաճառուին նաև չոգենաւի տոմսակներ Եւրոպիոյ այլեւայլ մասանց վրայ և Թուրքիոյ բոլոր նաւահանգիստներէն Թրիէսթէ ի ճամբով մինչ ի Նիւ Եօրք, խիստ արժան գներով։ Մասնաւոր ուչադրութիւն կը տրուի ամէն թղթակցութեանց։

M. S. T. NAHIGIAN,
WORCESTER, MASS.

ՖԼՕՏԻՆ ԵՒ ԹՀԷՅՊԸՐԿ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՐԱՆ
411 Մէյն Փողոց.
Ուսթըր, Մաս.

Առաջին կարգի լուսանկարներ չափաւոր գներով։

FLODIN & THAYBERG,
411 Main St.,
WORCESTER, MASS.

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

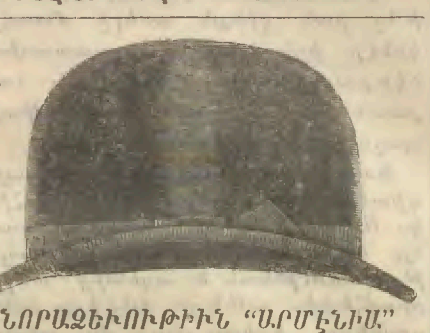

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ "ԱՐՄԷՆԻԱ"
ՆԻՒ ԵՕՐՔ ԳԼԽԱՐԿԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
14 Ֆրօնդ Փողոց, Մէյն Փողոցի մօտ,
ՈՒՍԹԸՐ, ՄԱՍ.

Ամենալաւ գլխարկք ամենարժան գներով։ Մասնաւոր ուչադրութիւն կը տրուի Հայ յաճախորդաց։

ՏՊԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
72 Իւնիվըրսիթի Բլէյս,
ՆԻՒ ԵՕՐՔ։

Սոյն տպարանի մէջ կը տպագրուին Հայերէն և Անգլիերէն լեզուներով ամէն տեսակ գործեր. ինչպէս են՝ գրեանք, տետրակներ, չրջաբերականք, առեւտրական ցուցակներ, նամակի թղթեր, պահարաններ, այցետոմսեր, առեւտրական տոմսեր, ընկերութեանց կանոնագրութիւններ են. Ամէն յաճախորդաց կատարեալ գոհունակութիւն կ'երաշխաւորուի։ Փորձեցէ՛ք մեզ անգամ մը։

THE ARARADIAN PRINT,
No. 72 University Place,
New York.

Mrs. Winslow's
Soothing Syrup.

ՏԻԿ. ՈՒԻՆՋԼՕՒ ՈՂՈՔԻՉ ՕՇԱՐԱԿԸ.

Ցիսուն տարիներէ աւելի է որ Տիկին Ուինզլօի Ողոքիչ Օչարակը միլիոնաւոր մայրերէ կը գործածուի իրենց զաւակաց ակռայ հանելու ժամանակ։ Գիչերները կը խանգարուի՞ք և հանգստութիւննիդ կը վրդովո՞ւի ակռայ հանելու ցաւէ հիւանդ, տառապող և լացող զաւակէ մը. Եթէ այդպէս է, անմիջապէս Ակռայ Հանող Մանկանց համար «Տիկին Ուինզլօի Ողոքիչ Օչարակ» էն չիչ մը առէք. Սորա արժէքը անհամար է. Խեղճ պզտի տառապեալին անմիջապէս դարման մը պիտի ըլլայ. Մայրե՛ր, աստր վրայ կրնաք ապաւինիլ. բնաւ սխալ չի կայ. Կը բժչկէ Փորլուծութիւն, կը կանոնաւորէ Ստամոքսը և Աղիքները, կը բժչկէ Աղեաց Խիթը, կը կակղցնէ Լինտերը, կը նըւազեցնէ բորբոքումն, և ամբողջ կազմուածքը կը կազդուրէ և կը զօրացունէ. Ակռայ հանող մանկանց համար «Տիկին Ուինզլօի Ողոքիչ Օչարակը, ճաչակի հաճելի, և Միացեալ Նահանգաց մէջ ամէնէն հին և ամենալաւ բժչկուհի և անուցիչներէն մէկուն դեղագիրն է, և կը ծախուի աչխարհիս ամէն դեղագործներու քով. Իւրաքանչիւր չիչի գինն է քսան և հինգ սէնթ. Ուզեցէք միայն,

"Mrs. Winslow's Soothing Syrup.,,

If YOU WISH
TO Advertise
Anything
Anywhere
AT Any time
WRITE TO
GEO. P. ROWELL & Co.
No. 10 Spruce Street.
NEW YORK.

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ՈՒՂՂԱՓԱՌ ՍԲ. ԵԿԵՂԵՑԻ

St. Chrysostom's Chapel,
[Trinity Parish,]
Corner 39th Street and 7th Avenue.

Ի գիտութիւն բարեպաչտ ժողովրդեան կը ծանուցուի որ առաւօտեան ժամերգութիւն կը կատարուի ի վերոյիչեալ Մատուռն, ամէն Կիւրակէ ժամը 1.30ին յետ միջաւուր.

Ի Դիմաց Հոգաբարձութեան,
Մ. Գ. ԱԹԹԱՐԵԱՆ, Ատենապետ.
Փ. Մ. ԱՅՎԱՏ, Քարտուղար.

ՍՈՒՐԲ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
Ի ՆԻՒ-ԵՕՐՔ

ԸՆԹԵՐՑՈՂ
ՀՐԱՆՏ ՄԵՍՐՈՊ ՔԻՐԷՋՃԵԱՆ

Կրէյս Եկեղեցւոյ Նորոգութեանց առթիւ Եկեղեցւոյս պաչտամունք դադար առած են մինչեւ յառաջիկայ Սեպտ. 20։

ՆԵՒՏՕՆ ՄԵՍՐՈՊ ՊՕՅԵԱՃԵԱՆ
Քարտուղար

ՍՈՒՐԲ ԲԱՐԹՈՒՂԻՄԷՈՍԻ
ԱՆԳՂ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ
Ց'Եփիփէնի Եկեղեցւոջ.

47րդ Փողոց, Լէքսինկթըն եւ Բարք Ավընիւներու միջաւեղ).
Պաչտօնեայ— Սբբ. Յովհաննէսեան.
Դասախօսութիւնն կսկսի, յետ միջաւուր, ժամը 3ին, եւ կրօնական Պաչտամունքն՝ ժամը չորսին, Կիւրակէ օրեր.

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆՔ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ
Ամսաթերթ
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ.
ԽԹ. Տարի.
Տարեկան բաժանորդագինն է 10 Ֆր. (4 Րուբլի.) Հասցէն՝
Redaction de la Revue "Basmavep," St. Lazare, Venise, Italie.

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ
ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ.
Ե. ՏԱՐԻ.
Տարեկան բաժանորդագինն է 10 Ֆր. (4 Րուբլի.) Հասցէն՝
Redaction de la Revue "Hantess"
VII. Mechitaristengasse 4,
Vienne, Autriche.

ԱՐՄԷՆԻԱ
Հունգարերէն Ամսաթերթ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ.
Բ. ՏԱՐԻ.
Տարեկան բաժանորդագինն է 10 Ֆր. Հասցէն՝
Szongott Kristoff urnak,
Szamosujvar, Hongrie.

ԱՐԱՔՍ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀԱՆԴԷՍ
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ.
Տարեկան բաժանորդագինն է 3 Րուբլի. Հասցէն՝
Simeon Goulamiriantz,
Rue Stremianaja. M. No. 1
Log 15, St. Petersbourg, Russie.

"The ARARAD"

ADVERTISING RATES.

Inches.	1 Month.	3 Months.	1 Year.
1	$ 2.00	$ 5.00	$16.00
2	3.50	8.00	25.00
3	5.00	11.00	35.00
4	6.00	14.00	45,00
5	7.00	17.00	55.00
6	8.00	20,00	65.00
7	9.00	23.00	75.00
8	10.00	26.00	85.00
½ Col.	11.00	29.00	95.00
1 Col.	20.00	55.00	180.00

Per Line (Agate) 15 cents each issue.

☞ The above prices are for the first and last pages only. Ten per cent additional for the third page, next to reading matter.

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
ՆԻՒ ԵՕՐՔ։